

ရခိုင်တေးနှင့်တောင်ရိုးကဗျာ

ဦးမောင်မောင်အေး(စစ်တွေ)

ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၈၀ ခုနှစ်၊ ဇွန်၊ အမှတ် ၂၄၀၊ နာ ၄၁-၄၃ ထိ။

ယခုဆောင်းပါးရှင်သည် မကြာမီက မဟာရန်ကုန်အတွင်းရှိ ကျောင်းတံကျောင်း၌ ပြည်ထောင်စုနေ့အကြိုအဖြစ် ရခိုင်၊ ထားဝယ်၊ တောင်ရိုး တေးကဗျာများ အကြောင်းကို ဟောပြောခဲ့ရလေသည်။ အခြေအနေအရ ထိုတိုင်းရင်းသား တေးကဗျာများ အကြောင်းကို ရေလည်စွာ သုံးသပ်တင်ပြနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ ထို့ကြောင့် ယခုဖြည့်စွက် တင်ပြပါရစေ။

ကဗျာစာပေနယ်တစ်ခုတွင် ရှေးခေတ်ကဝိစာဆိုတို့ ရေးစပ်သော လင်္ကာများ၊ ဒေသဌာနအလျောက် မှတ်တမ်း ဝင်ပုဂ္ဂိုလ်များ သီကုံးသော ကဗျာများ၊ ကဝိစာဆိုများ ရေးစပ်သည်လည်း မဟုတ်။ မှတ်တမ်းဝင်ပုဂ္ဂိုလ်များ သီကုံးသည် လည်း မဟုတ်ရှာသော ပြည်သူလူထုအကြားက အလိုအလျောက် ရင်ဖွင့်ပေါက်ဖွားလာသော သဘာဝကဗျာများဟု ကဗျာ သုံးမျိုးသုံးစား ရှိ၏။ ဤသည်တို့အနက် ကဗျာဟူသည် ကဝိဥစ္စာယူဆကာ ဂန္ထဝင်ကဗျာများကိုသာ တချိန်က အာရုံစူး စိုက်ခဲ့ကြသော်လည်း ယနေ့ခေတ် ကဗျာစာပေဝါသနာရှင် အလွှာအသီးသီးထံ၌မူ ဖော်ပြပါကဗျာစာပေသုံးမျိုးလုံးကို လေ့လာသုံးသပ်နေကြပေတော့သည်။

ထို့ကြောင့် ယနေ့ကာလတွင် ကဗျာစာပေလေ့လာမှု၌ တိုးတက်ကျယ်ပြန့်လာသည်ဟုဆိုရပေမည်။ ထို့ကြောင့် လည်း တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်၊ ကျောင်းအသီးသီး၏ ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်များ၌ ဤသို့သော ကဗျာသုံးမျိုးလုံး ပါဝင်နေရခြင်း ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဤသည်တို့အနက် ယခုဆောင်းပါးရှင်သည် ၁၉၇၉-၈၀ ပြည့် စာသင်နှစ်အတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသော အထက် တန်းကဗျာလက်ရွေးစင်ထဲက မောင်တော်တမ်း အလွမ်းပြေ ဟူသော ရခိုင်တေးနှင့်အလယ်တန်း မြန်မာကဗျာလက်ရွေး စင်ထဲက မောင်မလုပ်န ဟူသော တောင်ရိုးတိုင်းရင်းသား ကဗျာတပုဒ်ကို ထုတ်နုတ်တင်ပြလိုပါ၏။

အပွင့်ယေဖြူပြာ၊ အညှာယေကောင်းခြင်း
ယာတောင်ထက်မှာ၊ ဝါဂွမ်းခင်းလေး
ဝါဂွမ်းပင်ငုံ၊ ဖူးဖွင့်စုံ
ဆွတ်တုံမေရီ၊ ဗိုင်းငင်ဖို့
ဗိုင်းဝင့်ဝါချည်၊ လက်ရက်ထည်
မေ့မောင်ရီမှာ၊ ဝတ်ရမေလေး။
ဝါချည်ခူးယား၊ အသားညက်
အကွက်မဆန်း၊ မောင်တော်တမ်း
အလွမ်းလေးပြေ၊ ခေါ်ကက်တေ
ရက်တေမေပျော၊ လက်စချော
နမလက်ရာ၊ မောင်ဝတ်လာ
အဘကြီးသား၊ လှရေကား
ကြွရေပရေ၊ သာထွန်းဝေ
အမေရီမှာ မျက်ငါးသွယ်လေ...မျက်ငါးသွယ်။

ထိုရခိုင်သဘာဝ တေးကဗျာကလေးကား ရခိုင်သူကလေးတို့၏ လုပ်အားတန်ဖိုးကို ဖော်ကျူးထားပေ၏။ တေး ကဗျာပါ စကားလုံး ဝေါဟာရတို့သည် ရခိုင်သံကာရန်အဖွဲ့ဖြင့် လင်္ကာအသွင်ပေါက်ဖွားပေါ်ပေါက်လာရခြင်း ဖြစ်ပေ၏။

ဤတေး၌ "ဒူးယား"ဟူသည်မှာ လုံချည်၊ "မောင်တော်တမ်း"ဟူသည်မှာ မောင်တော်ကို တမ်းတခြင်း၊ "ရက်တေ မေပျော"ဟူသည်မှာ "မေကပျော့ပျောင်းအောင်" ရက်လုပ်သည်။ "အဘကြီးသား"ဟူသည်မှာ ဘကြီး၏သား၊ "လှတေ ကား"ဟူသည်မှာ "လှပေ၏တကား"၊ "ကြွရေ ပရေ"ဟူသည်မှာ "ကြွကြွရွရွ၊ ကြော့ကြော့မော့မော့ လှပသည်" "ငါးမျက် သွယ်"ဟူသည်မှာ "ကျောက်မျက်ရတနာငါးမျိုး"ဟု အသီးသီး အဓိပ္ပါယ်ရလေသည်။ အသံကွဲမြန်မာစကားဝေါဟာရတို့ ဖြင့် ကဗျာအသွင် ပေါ်ထင်နေခြင်းပင်တည်း။

ရခိုင်တေး၏အဓိပ္ပါယ်မှာ ရခိုင်သူကလေးတို့သည် အပွင့်ကောင်း၊ အညှာခိုင်၊ ဝါဂွမ်းမျိုးကောင်း ဖြစ်ထွန်းအောင် တောင်ယာမှာ အားသွန်စိုက်ပျိုးရပါကြောင်း၊ စိုက်ခင်းထွက် ဝါဂွမ်းဖူးငုံ၊ အစုံစုံကို ဆွတ်ခူးပြီး ချည်ထည်ဖြစ်ရန် ဗိုင်းငင်ရ ပါကြောင်း၊ ဝါစိုက်၊ ဂွမ်းခူး၊ ဗိုင်းငင်၍ ချည်ထည်ဖြစ်ရန် ရက်လုပ်ရသည်တို့မှာကား ရခိုင်မယ်တို့၏လေ့အရ "မောင်" များဝတ်ဖို့ပင် ဖြစ်ပါကြောင်း၊ ရခိုင်မယ်ကလေးသည် အဆင်အားဖြင့် အဆန်းအပြား မရက်လုပ်ပါသော်လည်း မောင် တော်ကို အလွမ်းပြေ စေတနာစော၍ ဝတ်ဆင်လိုသည့်သဘောဖြင့် ကြိုးစားရက်လုပ်ရကား "မောင်ကို တမ်းတ၍ ရက် လုပ်ရသော ချည်ထည်မွန်"ဟု ခေါ်လောက်အောင် လက်ရာကောင်းလှပေတော့ကြောင်း၊ နမကလေး ရက်လုပ်ပြီးသော ထို လုံချည်ကို ဘကြီး၏သား "သာထွန်းဝေ"ဝတ်ဆင်ထားရာ အထူးလှပကြော့မော့လွန်း၍ နမလက်ရာကို ဝတ်ဆင်ထားသူ မောင်သည် ကျောက်မျက်ရတနာ ငါးမျိုးပမာ တင့်တယ်လှပေတော့ကြောင်း ဖြစ်လေ၏။

ထိုတေးကလေး၏အနက်ကို လူမှုရေးသရုပ်သဘောအရ စောကြောသော်ကား "သာထွန်းဝေ"သည် ပြည်ထောင် စုသားအများကို ကိုယ်စားပြု၍နေသည်ဟု သုံးသပ်မိ၏။ "သာထွန်းဝေ"နှင့်တကွ ပြည်ထောင်စုသား အများပြည်သူ ဝတ် ဆင်နိုင်ရန်အတွက် လုံချည်ထည်ဖြစ်မြောက်ရန် လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်ကို လုပ်ဆောင်ရကြောင်း။ ယင်းသို့သော လုပ်အား ကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသော လုံချည်တည်းဟူသော အကျိုးစီးပွားကို "သာထွန်းဝေ"တည်းဟူသော ပြည်ထောင်စုသား အများဝတ်ဆင်ကြသည်ကို ရခိုင်သူ အလုပ်သမားများက ကြည်နူးမှုရှိကြလေသည်။ သူတို့၏လုပ်အားကိုလည်း ဂုဏ်ယူကြ ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဒူးယား၊ (ဝါ)လုံချည်ကို ဝတ်ဆင်ထားသူ "မောင်"ကို "ကျောက်မျက်ရတနာငါးသွယ်"ဟုပင် "ရူ ပက"အလင်္ကာပြုကာ ခိုင်းနှိုင်းမိကြပေတော့သည်။ ဤသို့ ကဗျာအနှစ်သဘော စောကြောရပေတော့မည်။

စင်စစ်ကား ရခိုင်တို့၏ပတ်ဝန်းကျင်သည် လုပ်သားနှင့်လုပ်အားကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသော အကျိုးစီးပွားကို အများပြည်သူတို့ စားသုံးကြသည်ကို ဂုဏ်ယူနှစ်သိမ့်တတ်ကြောင်း ဤသို့သော သဘာဝတေးများကပင် ဖွင့်လှစ်ပြသနေ ပေ၏တကား။

ဤတေးကလေးသည် ကဝိတို့၏ဂန္ထဝင်ကဗျာ မဟုတ်ဘဲ လုပ်သားပြည်သူတို့ထံမှ ရင်ပွင့်ပေါက်ဖွားလာသော သဘာဝတေးကလေးပင် ဖြစ်လင့်ကစား ကဝိတို့၏ဂန္ထဝင်မြောက် ကဗျာရသသုံးသပ်နည်းဖြင့် ကဝိတို့၏ဂန္ထဝင်မြောက် ကဗျာရသသုံးသပ်နည်းဖြင့် သုံးသပ်ပြန်သော် အလုပ်ကို ဂုဏ်ယူစေတတ်မှုကို လှုံ့ဆော်စေသည့်အတွက် "ဝိရရသ"မြောက် ပေ၏။ လုပ်အားကို ချစ်မြတ်နိုးစွာ ဂုဏ်ယူနှစ်သိမ့်စေမှုကြောင့် "သန္တရသ"လည်း မြောက်သေး၏။ လုပ်အားတန်ဖိုး ချစ် မြတ်နိုးတတ်မှုကြောင့် "သိင်္ဂီရရသ"လည်း မြောက်ပြန်၏။

စာပေတေးကဗျာ အဖြာဖြာသော လူထုဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍတို့သည် ပတ်ဝန်းကျင်ကို ရောင်ပြန်ဟပ်၍ ပေါ် ထွက်လာရိုးရှိပေ၏။ ထို့ကြောင့်လည်း အလုပ်သမား လယ်သမားများ ဖြစ်ပေသော လူမှုရေးဘဝအခြေခံပတ်ဝန်းကျင်မှ ထွက်ပေါ်လာသော အနှစ်သဘောများကို ဤတေးသံတို့တွင် စောကြောနိုင်ရခြင်းသာတည်း။

ဤနည်းနှင့်နှင်ပင် လုပ်အားတန်ဖိုးကို ထွန်းပြနေသော တိုင်းရင်းသား သဘာဝတေးတပုဒ်ကိုလည်း လေ့လာ စောကြောကြပါဘိဟု အဘိယာစက ပြုလိုပါသေး၏။ ယင်းကား "အလယ်တန်း မြန်မာကဗျာလက်ရွေးစင်"တွင် ပါသော "မောင်မလုပ်န"ဟူသော တောင်ရိုးတို့၏သဘာဝကဗျာကလေးပင် ဖြစ်၏။

- မောင်မလုပ်န
- စပါးထောင်းကူ၊ လူလိုဝူဝေ
- မောင်မထောင်းန၊ ခါးညောင်းတတ်လယ်
- မယ်ထောင်းမယ်။
- စပါးပလာလဲ၊ မောင်မပလာန

ခါးနာတတ်တယ်၊ မယ်ပလာမယ်။

လက်ဝါးနု၊ သွေးဥတတ်လယ်။

ထမင်းစားလဲ၊ မောင်မစားနု

အံ့ယားတတ်လယ်၊ မယ်စားမယ်။

ဤတောင်ရိုးသဘာဝကဗျာလေး၌ "လူလိုဝေါ"မှာ "လူမလိုဘူးလား"ဟုလည်းကောင်း၊ "မောင်မထောင်းနု"မှာ "မောင်မထောင်းနှင့်"ဟုလည်းကောင်း၊ "တတ်လယ်"မှာ "တတ်တယ်"ဟုလည်းကောင်း၊ "စပါးပလာ"မှာ "စပါးပြာသည်"ဟုလည်းကောင်း၊ "ထမန်း"မှာ "ထမင်း"ဟုလည်းကောင်း၊ "အံ့"မှာ "ပါးစပ်(ဝါ)ပါးစောင်"ဟုလည်းကောင်း၊ အသီးသီး အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်ပေ၏။ ရခိုင်စကားသံဝေါဟာရတို့ကဲ့သို့ပင် အသံကွဲ အသံပဲ မြန်မာစကားများပင် ဖြစ်ပေ၏။ "သက်နှင့်ရခိုင်၊ နှိုင်းပြိုင်တောင်သူ၊ ပျူကမ်းယမ်-ယော၊ ထားဝယ်၊ နောက် မျိုးသတ္တ"ဟူသော ရှေးဆိုရိုးစကားနှင့်အညီ မြန်မာစကားမျိုးတွင် ပါဝင်သော အသံကွဲ မြန်မာစကားဝေါဟာရများပင် ဖြစ်တော့သည်။

ထိုတေး၏အဓိပ္ပါယ်မှာ စပါးထောင်းရာ၌ လုပ်အားလိုနေသောအခါ ခါးညောင်းပင်ပန်းမှာ စိုးပါက မကူပဲ မထောင်းပဲ နေနိုင်ကြောင်း၊ စပါးပြာသောအခါတွင်လည်း ခါးနာမှာ စိုးရိမ်လျှင် မလုပ်ပဲ နေနိုင်ပါကြောင်း၊ ဤသို့ နေထိုင် လိုလျှင် ထမင်းစားသောအခါတွင်လည်း ပါးစပ်(ဝါ)အံ့ ပင်ပန်းမှာ စိုးရသောကြောင့် မစားပဲ နေသင့်ပါကြောင်းပင် ဖြစ်ပေ၏။

ထိုကဗျာ၏ သွေးကြောအနက်သဘောကို စောကြောသော်ကား ပျင်း၍ ညောင်း၍ မော၍ အလုပ် မလုပ်လိုပါလျှင် (ဝါ)အပျင်းခြောက်ပါး တခုခုရှိလျှင် (တနည်းအားဖြင့်) အလုပ် မလုပ်လိုလျှင် အကျိုးစီးပွားကျတော့လည်း မခံစားပဲ နေပေတော့"ဟူသော သဘောပင်တည်း။

စင်စစ် တောင်ရိုးတိုင်းရင်းလယ်ယာ လုပ်သားတို့သည် အလုပ်တန်ဖိုးကို ပြက်ပြက်ထင်ထင် "ဟဿရသ" မြောက်သည်အသွင်ဖြင့် တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်၏။ စင်စစ် အလုပ်မလုပ်ပဲ အကျိုးခံစားနေသူတွေကို လှောင်ပြောင်ရှုတ်ချလိုက်ခြင်းပင်။

ဖော်ပြပါ ရခိုင်တေးနှင့်တောင်ရိုးကဗျာကလေးနှစ်ပုဒ်သည် လေးနက်သော လူမှုရေးသဘောကို ဖော်ဆောင်နေချေတော့၏။ လုပ်သားသံ ပီသ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သော ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားအသီးသီး၏ သဘာဝတေးသံများကို လက်လှမ်းမီသလောက် ဆက်လက်စုဆောင်း ဖော်ထုတ်လေ့လာကြခြင်းအားဖြင့် ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသား လူမှုရေး ဘဝသရုပ်ကို အဟုတ်တကယ် နှီးနှောဖလှယ်ရာ ရောက်ပေတော့မည်တည်း။

ဦးမောင်မောင်အေး(စစ်တွေ)